

ΜΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ*

Νικόλας Βουλέλης

Δημοσιογράφος, Δ/ντής Σύνταξης Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων

Κατ' αρχήν θέλω να ευχαριστήσω θερμά το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων και την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, για την τιμή που μου έκαναν καλώντας με να μετάσχω στην επίκαιρη αυτή ημερίδα με τόσους εκλεκτούς ομιλητές. Θα ήθελα να μου επιτρέψετε να αφιερώσω τη μικρή μου αυτή συμβολή στη μνήμη ενός γενναίου ανθρώπου, που το όνομά του κοσμεί αυτή την αίθουσα: Του καθηγητή και μεγάλου μαχητή της ελευθερίας και της δημοκρατίας Σάκη Καραγιώργα, που οι δρόμοι μας συναντήθηκαν στα δύσκολα χρόνια του αγώνα κατά της δικτατορίας.

Το θέμα των προσφύγων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, δηλαδή ο ρόλος του Τύπου ευρύτερα στην ενημέρωση, προβολή και κατανόηση του παγκόσμιου προσφυγικού φαινομένου νομίζω ότι είναι ένα από τα κορυφαία, βρίσκεται στην καρδιά ακριβώς του προβλήματος. Ο λόγος είναι απλός: το πρώτο πράγμα που χρειάζονται οι πρόσφυγες και εδώ και παντού, είναι να κατανοήσουμε ότι δεν αποτελούν μια απειλή για μας, αλλά ότι οι ίδιοι απειλούνται - και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά σ' αυτή την κατανόηση ή ακριβώς στην αντίθετη κατεύθυνση. Μπορούν δηλαδή να παρουσιάσουν τον πρόσφυγα ή τους πρόσφυγες ως απειλή, ως κίνδυνο, ως εχθρό, ως ξένο σώμα, ως μίasma.

Άρα, πέρα από όσα μπορούν να κάνουν τα κράτη, οι κυβερνήσεις, οι διεθνείς ή οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί, η τοπική αυτοδιοίκηση, οι οργανωμένοι φορείς, η εκκλησία ή τα ξεχωριστά άτομα, ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, στη δημιουργία ενός θετικού ή αρνητικού κλίματος, στην ενίσχυση και ενθάρρυνση κάποιων απόψεων, τάσεων, ιδεών και αισθημάτων είναι τεράστιος και αποφασιστικός, ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή της παντοδυναμίας των ηλεκτρονικών μέσων.

Η ίδια η σημερινή διεθνής γεωπολιτική ισορροπία με τις πλανητικές ανακατατάξεις, τον πολλαπλασιασμό των συγκρούσεων και των διενέξεων, τη χαοτική κατάσταση σε πολλές περιοχές της γης, τις αλληπάλληλες σφαγές, γενοκτονίες και εθνικές εκκαθαρίσεις, την επισφαλή ειρήνη και τα έτοιμα να εκραγούν ηφαιστεια - ευνοεί με τον τρόπο της μια σύγχυση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης γύρω από τις έννοιες και μια άλλοτε συνειδητή, και άλλοτε αθώα, ταύτιση των προσφύγων, των μεταναστών, των λαθρομεταναστών, των ανθρώπων που ζητούν πολιτικό άσυλο, των πολιτών που διώχνονται βίαια από τα σπίτια τους ή αυτών που παίρνουν το δρόμο της προσφυγιάς γιατί δεν θέλουν να σφαγιαστούν ή να μετάσχουν αναγκαστικά σε σφαγές.

* Η εισήγηση αυτή παρουσιάστηκε στις 4 Απριλίου 1997 στο Πάντειο Πανεπιστήμιο με την ευκαιρία του εορτασμού της Πανελλήνιας Ημέρας Προσφύγων. Δημοσιεύεται χωρίς παρεμβάσεις, όπως ακριβώς ανακοινώθηκε.

Η παγκόσμια προσφυγιά ή τα μαζικά μεταναστευτικά ρεύματα όπως ονομάζονται κατ' ευφημισμόν - όπως οι διεθνείς οργανισμοί μας έμαθαν να λέμε "λιγότερο αναπτυγμένες χώρες" και να εννοούμε εξαθλιωμένες και λιμοκτονούσες - αυτή λοιπόν η πλανητική προσφυγιά, που ξεπερνά πια συνολικά τα 50 εκατομμύρια ανθρώπους και την οποία γνωρίσαμε εδώ στην Ελλάδα καλά πριν από 75 χρόνια, συμβαδίζει με την παγκοσμιοποίηση που χαρακτηρίζει την εποχή μας, αλλά με μια διαφορά: ενώ το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα καταργεί τα σύνορα και δημιουργεί μια ενιαία αγορά όπου οργανώνονται σε πλανητική κλίμακα, η έρευνα, η σύλληψη, η παραγωγή και η κατανάλωση προϊόντων με τη συνακόλουθη ελεύθερη διακίνηση και ανακατανομή των εγκεφάλων, των ειδικών, των εκλεκτών στους διάφορους χώρους - αντίθετα για τις μεγάλες μάζες των προσφύγων, των μεταναστών, ορθώνονται τείχη, στήνονται εμπόδια, οργανώνονται σύνορα, φράγματα, φίλτρα, έλεγχοι κάθε είδους για να περιοριστεί η κίνησή τους, για να ελαχιστοποιηθεί η επίδρασή τους. Και εδώ αναμφισβήτητα ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι σημαντικός.

Είναι πάρα πολύ δύσκολη, και πάντως ξεφεύγει από τα όρια αυτής της εισήγησης, μια συνολική αποτίμηση της στάσης των ελληνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης απέναντι στο ζήτημα των προσφύγων. Μια γενίκευση θα οδηγούσε αναγκαστικά στην ισοπέδωση, κάτι που είναι όχι μόνο άδικο, αλλά και παραπλανητικό. Θα προσπαθήσω να διατυπώσω ορισμένες μόνο επισημάνσεις με σαφή στόχο να επισημανθούν τα λάθη, οι παραμορφώσεις και η χειραγώγηση της κοινής γνώμης και παράλληλα να υπενθυμίσω ορισμένους κανόνες και να προτείνω ορισμένα μέτρα για την ορθότερη αντιμετώπιση του ζητήματος. Άλλωστε, ο πρόσφυγας, ο μετανάστης, ο ξένος, ο αλλοδαπός είναι από τα πιο εύκολα θέματα και θύματα των περισσότερων ελληνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, ιδιαίτερα των ιδιωτικών ηλεκτρονικών, τα οποία στα 6-7 χρόνια της λειτουργίας τους έχουν υποβαθμίσει σημαντικά το επίπεδο των ελληνικού τύπου.

Ο ξένος, λοιπόν, συνοπτικά, για να χρησιμοποιήσω ένα μόνο χαρακτηρισμό, παρουσιάζεται συνήθως ως φορέας όλων των κακών, όλων των δεινών, ως εισβολέας σε μια κοινωνία περίπου αγνών και αθώων, και αλίμονο του αν είναι και παραβάτης έστω και παισίματος, τότε τα επίθετα δεν φθάνουν για να τον χαρακτηρίσουν και σε αυτή την περίπτωση αναδύεται στην επιφάνεια ολόκληρο το ρατσιστικό οπλοστάσιο, το οποίο δυστυχώς παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανέπαφο στα μυαλά πολλών ανθρώπων που διευθύνουν ή καθοδηγούν αρκετά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Όλα τα γνωστά στερέοτυπα επιστρατεύονται για να φορτιστεί αρνητικά ο αναγνώστης ή ο τηλεθεατής, ενώ υποθάλλονται κάθε είδους φόβοι, φοβίες και ψυχώσεις - που εκτείνονται από την απώλεια θέσεων δουλειάς μέχρι τον ακρωτηριασμό της χώρας, περνώντας και από τη μόλυνση με το θανατηφόρο ιό του AIDS. Εδώ θα πρέπει να τονίσω ότι από την άποψη της χειραγώγησης και παραπλάνησης της κοινής γνώμης, είναι εξίσου αποτελεσματική η ακραία λαϊκιστική συνθηματολογία για τους ξένους μετανάστες ή πρόσφυγες που είναι πράκτορες, απατεώνες, τεμπέληδες ή φονιάδες με τα υποτιθέμενα έξυπνα και "της μόδας" ανέκδοτα για Αλβανούς, Φιλιππινέζες, Άραβες ή Αφρικανούς, τα οποία ενσταλάζουν ανώδυνα το δηλητήριο της μισαλλοδοξίας και της ξενοφοβίας στην κοινή γνώμη.

Ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις - και γι' αυτό θα πρέπει να επισημαίνονται και να ενθαρρύνονται - των δημοσιευμάτων ή των εκπομπών που προσεγγίζουν τα θέματα αυτά με την απαραίτητη νηφαλιότητα,

ευαισθησία, ισορροπία και κυρίως γνώση. Συνήθως ακόμη και τα αδειάσειστα στοιχεία που προσφέρουν ιδρύματα και οργανισμοί, όπως η Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, διαστρεβλώνονται ή γίνεται επιλεκτική χρησιμοποίησή τους, ώστε να δικαιολογηθούν οι τρομολαγνικοί τίτλοι που μιλούν για “πληγή”, “μάστιγα”, “στρατιές”, “ορδές”, “συμμορίες”, “μαφίες”, κ.τ.λ. για να μην αναφερθούμε στη δραματοποίηση των ειδήσεων στην τηλεόραση, όπου γίνεται αυθαίρετη χρήση αρχειακού υλικού με ξένους, για να επενδυθεί η τρέχουσα επικαιρότητα του αστυνομικού δελτίου ή ακόμη η τηλεόραση σχεδόν συμπράττει στο έργο της αστυνομίας σε ζωντανή μετάδοση.

Ίσως θα περίμενε κανείς τα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης να είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα απέναντι στο δράμα των προσφύγων ή των εξ ανάγκης μεταναστών του σύγχρονου κόσμου, γιατί μια πρόσφατη τραγωδία, οι πρόσφυγες της Κύπρου, παραμένει δίχως καθαρτήρια έξοδο. Όμως οι εξελίξεις των τελευταίων χρόνων στα Βαλκάνια έδειξαν ότι το ενδιαφέρον, η συγκίνηση και η βοήθεια εκφράστηκαν με βάση μεροληπτικούς υπολογισμούς πολιτικού, θρησκευτικού και άλλου χαρακτήρα που σίγουρα δεν τιμούν τα μέσα αυτά.

Όσο διαρκούσε το δράμα της Βοσνίας με τους συνεχείς βομβαρδισμούς ανοχύρωτων πόλεων, όπως το Σεράγεβο, με τους συνεχείς διωγμούς χιλιάδων ανθρώπων από τα σπίτια τους και με τις εθνικές εκκαθαρίσεις σε μαζική κλίμακα, τα περισσότερα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης έκλειναν τελείως τα μάτια τους και τα αυτιά τους σε όσα υπέφερε η μία πλευρά και τόνιζαν επιλεκτικά και μόνο όσα πρόβαλε η άλλη πλευρά. Αυτή η στάση που συνδέεται με μικροπολιτικούς υπολογισμούς οι οποίοι έχουν ως πυρήνα τις ρατσιστικές, εθνικιστικές και άλλες προκαταλήψεις, καλλιεργήθηκε έντονα από τα περισσότερα μέσα, με αποτέλεσμα να διαποτιστεί η κοινή γνώμη με ανάλογες αντιλήψεις που κάθε άλλο παρά συμβάλουν στην ειρηνική συνύπαρξη, την αλληλεγγύη, τη συνεργασία και τη σταθερότητα στα Βαλκάνια.

Πιστεύω ότι ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η μισαλλοδοξία δεν έχουν βαθιές ρίζες στην Ελλάδα και ότι τα φαινόμενα αυτά αναπτύσσονται μόνο όταν καλλιεργούνται ή υποθάλπονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο από τα μ.μ.ε. Όλες οι έρευνες και οι δημοσκοπήσεις νομίζω ότι επιβεβαιώνουν τη θέση αυτή. Όταν για παράδειγμα σύσσωμος ο ελληνικός Τύπος πριν από 15 χρόνια - όταν δεν υπήρχε ακόμη ιδιωτική τηλεόραση - αγκάλιασε και πρόβαλε την ειλικρινή διάθεση του κόσμου να συμπαρασταθεί και να βοηθήσει τους Παλαιστίνιους και Λιβανέζους πρόσφυγες, δεν υπήρξε καμιά έκφραση μίσους εναντίον των Παλαιστινίων, ούτε καμιά διάκριση εναντίον τους με βάση τη φυλή ή το θρήσκευμα.

Το ίδιο θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς - με ορισμένες εξαιρέσεις - και τώρα για την περίπτωση της βοήθειας στο δοκιμαζόμενο αλβανικό λαό και στην ελληνική μειονότητα, που είναι τμήμα του. Αντίθετα η μεροληπτική στάση των περισσότερων μ.μ.ε. στην περίπτωση της Βοσνίας οδήγησε στο τραγικό φαινόμενο να εκφράζουν αρκετοί συμπολίτες μας τη συμπάθειά τους μόνο απέναντι στους Σέρβους, στην πλευρά που ευθύνεται για τα περισσότερα και μαζικότερα εγκλήματα και να στρέφονται εναντίον λαών ή εθνοτήτων που ποτέ στη σύγχρονη ιστορία δεν στράφηκαν εναντίον της χώρας μας, όπως οι Βόσνιοι ή οι κάτοικοι της γεγονικής μας πρώην Γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας.

Αυτή η συμπεριφορά δείχνει νομίζω ανάγλυφα την τρομακτική δύναμη των μ.μ.ε. που μπορούν να

παρεμβαίνουν στη σύγχρονη ρευστή και μεταβαλλόμενη διεθνή πραγματικότητα και να ενισχύουν στερεότυπα, να κατασκευάζουν μύθους και να παραπλανούν εκατομμύρια εύπλαστους αναγνώστες ή τηλεθεατές, αδιαφορώντας επιδεικτικά για τον πρώτο και κυρίαρχο ρόλο τους, την ισορροπημένη ενημέρωση, την αμερόληπτη και σε βάθος διερεύνηση των σύγχρονων περίπλοκων φαινομένων την ουσιαστική διαπαιδαγώγηση του κόσμου με βάση τις πανανθρώπινες αξίες της αλληλεγγύης, της ανοχής, της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Η απόδοση από τα μ.μ.ε. σχεδόν όλων των κακών της ελληνικής κοινωνίας στους άλλους, στους ξένους, στους διαφορετικούς, στους γείτονες είναι μια βολική λύση για τη χειραγώγηση της κοινής γνώμης, κάτι το οποίο αναγνωρίζεται ευρύτερα ως ένας από τους παράγοντες που γεννούν το ρατσισμό στη χώρα μας. Μια έρευνα που έκανε στα τέλη του 1995 το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο της Αθήνας, στο λεκανοπέδιο της Αττικής, έδειξε δυστυχώς τρομακτικά υψηλά ποσοστά αρνητικής γνώμης για Τούρκους (79,4%), Αλβανούς (76%), “Σκοπιανούς” - δυστυχώς έτσι αποκαλούνται και εκεί - (73,3%), Μάρτυρες του Ιεχωβά (67,3%), Μουσουλμάνους (66%), Κροάτες! (61%), Εβραίους (51%) και Τσιγγάνους (48,7%). Το ίδιο και η τελευταία έρευνα του Ευρωβαρόμετρου (αρχές 1997) δείχνει ότι οι Έλληνες έχουν το υψηλότερο στην Ε.Ε. ποσοστό απόρριψης των άλλων. Το 44% (με ευρωπαϊκό μέσο όρο το 25%) πιστεύει ότι τα δικαιώματα των μεταναστών πρέπει να περιοριστούν.

Εδώ μπορούμε να υποστηρίξουμε ανεπιφύλακτα ότι τα μ.μ.ε. ελάχιστα έκαναν για να διασκεδαστεί η λαθεμένη εντύπωση ότι οι ξένοι πρόσφυγες ή μετανάστες φταίνε π.χ. για την ανεργία ή για την αύξηση της εγκληματικότητας. Οι έρευνες του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ και του ΕΚΑ αποδεικνύουν το αντίθετο: η εργασία των μεταναστών και των προσφύγων προσθέτει ανάπτυξη και ευημερία, ενώ η συμμετοχή τους στην εγκληματικότητα είναι κατά πολύ μικρότερη της αναλογίας τους στον ενεργό πληθυσμό.

Στην έλλειψη μιας νοοτροπίας ανοχής του ελληνικού κρατικού μηχανισμού και στην έξαρση κατά τα τελευταία χρόνια ενός άκρατου εθνικισμού, που έφτασε μερικές φορές στα όρια της υστερίας, ήρθε να προστεθεί η κινδυνολογία των ηλεκτρονικών κυρίως μ.μ.ε. που υποβάλλουν συνήθως και την πιο εύκολη λύση: μεγαλύτερη καταστολή, αυστηρότερος αποκλεισμός και περιθωριοποίηση, γκέτο και σπανίως λίγη φιλανθρωπία για λόγους τηλεθέασης με ταυτόχρονες ισχυρές δόσεις ξενοφοβίας - αλλοφοβίας. (Θα άξιζε μια σημειολογική έρευνα μετά από μια διεξοδική καταγραφή των μονότονα επαναλαμβανόμενων εκφράσεων του τύπου “τουρκική πρόκληση”, “Τούρκοι δουλέμποροι”, “Αλβανοί μαφιόζοι”, “Σκοπιανοί έμποροι ηρωίνης”, “Τσιγγάνοι μέλη συμμορφίας”, “μελαψοί ύποπτοι” αλλά ποτέ βέβαια “Ελβετοί μεγαλοαπατεώνες” ή “Γάλλοι έμποροι ναρκωτικών” ή “Ιταλοί έμποροι όπλων” κ.ά.).

Θα μπορούσε κανείς να επεκταθεί και σε πολλές άλλες πλευρές της σχέσης “μ.μ.ε. και πρόσφυγες”, αναζητώντας τις αιτίες μιας στάσης που δεν ικανοποιεί στοιχειώδεις αρχές. Νομίζω ότι χωρίς να έχει κανείς την αυταπάτη να εξετάζει τα μ.μ.ε. έξω από το δεδομένο ιδεολογικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο λειτουργίας τους, μπορεί ωστόσο να επισημάνει μερικά ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με τον τρόπο λειτουργίας τους και τις ενδεχόμενες βελτιώσεις τους. Νομίζω ότι όπως οι ελάχιστες αλλαγές στα σχολικά βιβλία μπορούν να συμβάλουν στην ορθότερη διαπαιδαγώγηση των νέων χωρίς τα γνωστά ρατσιστικά

στερεότυπα (Βουλγαροκτόνοι, Τουρκοφάγοι, καμιά νύξη για το Ολοκαύτωμα, υπολανθάνων αντισημιτισμός κ.λπ.) έτσι και κάποια στοιχειώδη βήματα προς την κατεύθυνση σεβασμού των αρχών της δεοντολογίας μπορούν να συμβάλουν στο να αλλάξει η εικόνα που διαμορφώνει η κοινή γνώμη για τους πρόσφυγες και γενικά τους ξένους.

Με αυτή την έννοια αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει γραπτός δεσμευτικός κώδικας δημοσιογραφικής δεοντολογίας, εκτός από ελάχιστες γενικές διακηρυκτικές αρχές που περιλαμβάνονται στο καταστατικό της ΕΣΗΕΑ. Οι δημοσιογράφοι δηλ. δεν έχουν ένα σύνολο κανόνων διατυπωμένων από τους ίδιους, ούτε ένα δικό τους μηχανισμό που να ελέγχει την τήρησή τους για να αποτρέπονται οι κατάφωρες παραβιάσεις κάθε έννοιας δεοντολογίας. Δυστυχώς, στον τόπο μας δεν έχει αναληφθεί μέχρι σήμερα καμιά σοβαρή προσπάθεια, καμιά πρωτοβουλία για την αντιμετώπιση του ρατσισμού ή της ξеноφοβίας μέσα στα ίδια τα μ.μ.ε.

Τη στιγμή που σε άλλες χώρες της Ε.Ε. οι δημοσιογραφικές ενώσεις έχουν προχωρήσει ακόμη και στην έκδοση εξειδικευμένων εγχειριδίων για το χειρισμό των λεπτών και ευαίσθητων θεμάτων που σχετίζονται με τους ξένους πρόσφυγες ή μετανάστες, ή ακόμη και κωδικοποιημένων οδηγιών και συστάσεων για συντάκτες εντύπων ή παραγωγούς ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, εδώ επικρατεί κυριολεκτικά ο νόμος της ζούγκλας και μόνο η ευσυνειδησία ορισμένων δημοσιογράφων - που αποτελούν πάντως μια μειοψηφία - αποτρέπει τα χειρότερα.

Όμως η ελληνική κοινωνία όλο και περισσότερο αποκτά τα γνωρίσματα, αλλά και τα προβλήματα μιας δυτικοευρωπαϊκής κοινωνίας, με έναν όλο και αυξανόμενο αριθμό ξένων κατοίκων, είτε αυτοί είναι πρόσφυγες, μετανάστες, φυγάδες ή λαθρομετανάστες. Χρειάζεται λοιπόν μια γενναία κυβερνητική παρέμβαση με την ψήφιση σύγχρονων νόμων, που να ανταποκρίνονται σε μια προωθημένη αντίληψη κοινωνικής αλληλεγγύης, αλλά χρειάζεται και η κοινωνία μας να υιοθετήσει στάσεις αποδοχής της οικονομικής και πολιτισμικής παρουσίας και συμβολής των ξένων - και σε αυτό ο ρόλος των μ.μ.ε. πρέπει να είναι σημαντικός.

Τα μέσα αυτά πρέπει να μπολιάσουν την κοινωνία με τις ιδέες της ανοχής, της πολυπολιτισμικής συνύπαρξης, της συνεννόησης και της αλληλεγγύης. Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που εξασφαλίζει το σύνταγμα και οι νόμοι, και τα μ.μ.ε. πρέπει να προβάλλουν τη συμβολή των ανθρώπων κάθε χρώματος, φυλής, έθνους ή θρησκείας στην οικοδόμηση αυτής της νέας, ενιαίας και πολυπολιτισμικής Ευρώπης - τμήμα της οποίας όλοι διεκδικούμε να είμαστε - και όχι ενός περίκλειστου φρουρίου που προσπαθεί να διαφυλάξει την υποτιθέμενη φυλετική του καθαρότητα.

Για να γίνει κάτι τέτοιο όμως πρέπει να δραστηριοποιηθούν άνθρωποι, οργανώσεις, κινήσεις, κόμματα, πρέπει να ταρακουνηθούν συνειδήσεις και να κλονιστούν κατεστημένες αντιλήψεις και παγιωμένες καταστάσεις. Η ίδια η κοινωνία των πολιτών με τη δράση της μπορεί τελικά να αντισταθεί στα μ.μ.ε. που δεν ανταποκρίνονται στις διαθέσεις της, στις ανάγκες της, φτάνει να μην παραμείνει σιωπηλή και άπραγη μπροστά στην ενημέρωση - θέαμα ή στην παραπληροφόρηση.

Νομίζω ότι δεν είναι αργά για να αναληφθούν οι απαραίτητες πρωτοβουλίες από πολλές πλευρές και εδώ η πρώτη ευθύνη ανήκει στην ΕΣΗΕΑ, που απουσιάζει δραματικά και που ο ρόλος της θα έπρεπε να είναι

πρωταγωνιστικός στην καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας μέσα από τα μ.μ.ε. Απαριθμώ απλώς μερικές προτάσεις:

- εκστρατείες ενημέρωσης μέσω των μ.μ.ε. για τα νομικά μέσα προστασίας απέναντι στα φαινόμενα αυτά σε συνεργασία με οργανώσεις όπως η Υπάτη Αρμοστεία.
- δημιουργία τηλεοπτικών σειρών ή ντοκιμαντέρ, καθώς και παραγωγή εκπομπών με σχετικές αναφορές και με πλαίσιο την οικοδόμηση της σημερινής Ευρώπης με τη συμβολή διαφορετικών πολιτισμών
- διευκόλυνση της επικοινωνίας και του διαλόγου ανάμεσα σε διάφορες κατηγορίες ξένων, προσφύγων, μεταναστών ή μελών μειονοτήτων, με εκδηλώσεις, συναυλίες κ.λπ.
- αξιοποίηση κορυφαίων προσωπικοτήτων από το χώρο του πολιτισμού, της τέχνης, της επιστήμης και του αθλητισμού για την παραγωγή προγραμμάτων που να εκλαϊκεύουν τις ιδέες της ανοχής, της αλληλεγγύης και της συνύπαρξης
- τηλεοπτικά βιντεοκλίπ ή ραδιοφωνικά τζίνγκλ ενάντια στο ρατσισμό, ντοκιμαντέρ και “σελίδες ανοχής” στον Τύπο, διαγωνισμοί ή βραβεία, εισαγωγή ανάλογων μαθημάτων στα πανεπιστήμια και τις δημοσιογραφικές σχολές ή στα σεμινάρια ΕΣΗΕΑ, ΕΡΤ, ΑΠΕ κ.λπ.
- τέλος ευρύτατη διανομή και εκλαΐκευση στους δημοσιογράφους και σε όσους ασχολούνται με ραδιοτηλεοπτικές παραγωγές των ευρωπαϊκών και άλλων κειμένων όπως η Διακήρυξη της Βιέννης (1993) που υπέγραψαν όλες οι χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλα κείμενα.

Τελειώνοντας θα ήθελα να τονίσω ότι οι άνθρωποι της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ που παλεύουν παντού αλλά και εδώ ακούραστα για να βοηθήσουν και πολλές φορές για να σώσουν κυριολεκτικά ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων και αξίζουν τον έπαινο όλων μας, δεν θα πρέπει να νιώθουν μόνοι στον αγώνα τους αυτό. Νομίζω ότι έχουν μαζί τους ένα σημαντικό κομμάτι των ανθρώπων των ελληνικών μ.μ.ε. που με τη στάση και τη δράση τους συνεχίζουν μια μεγάλη παράδοση αγώνων του ελληνικού Τύπου για υψηλές αξίες και ιδανικά.